

Trine Schreiber, Lektor, Institut for Kommunikation, Københavns Universitet,
trine.schreiber@hum.ku.dk

Camilla Moring, Lektor, Institut for Kommunikation, Københavns Universitet,
camilla.moring@hum.ku.dk

Det performative samspil mellem digital infrastruktur og kulturelle aktiviteter i den professionelle praksis i danske folkebiblioteker

Abstract

The aim of the study is to examine the recursive intertwining of humans and technology in practice in Danish public libraries. Drawing on Karen Barad's theory of agential realism, the paper suggests that the public library is investigated not through an ontology of separateness between digital infrastructure and cultural activities, but through a relational view focusing on their constitutive entanglements. The empirical focus in the article is on material-discursive practices of professionals in Danish public libraries and consist of qualitative interviews with 32 professionals from 10 Danish public libraries carried out in autumn 2022. Through a material-discursive lens of entanglement, the study analyses the narratives of the professionals when describing their libraries and their work practices.

Based on the empirical material two themes are chosen for closer consideration. One theme is 'Cultural events, book exhibitions and front-line services', while the other is 'Statistics of library loans and purchases of materials'. In the first theme, the digital infrastructure appears as a passive information resource. Due to budget cuts and importance of what the professionals articulate as "the institutional visibility", the digital infrastructure stays in the background in favor of cultural activities. In the second theme, it becomes clear that the digital infrastructure is no longer passive, but on the contrary very controlling for a number of practices, e.g. managing the collection, organizing the physical library and predicting users' needs. By focusing on material-discursive practices, it becomes possible to articulate these differences and their implications. The paper concludes that the chosen analytical lens of entanglement helps to address essential consequences of digitalization, and hereby contributes to discussions of future institutional strategies for Danish public libraries.

Keywords: Public libraries, digital infrastructure, cultural activities, agential realism, entanglement, material-discursive practices, professional work

Indledning

De danske folkebiblioteker har igennem de sidste 25 år opbygget og videreudviklet en digital infrastruktur, som organiserer bibliotekets bøger og andre materialer og tilgængeliggør disse for borgerne. Med begrebet 'digital infrastruktur' menes den mindre synlige teknologi, der underbygger de arbejdsmæssige processer og praksisser i enhver organisation (Plesner & Husted, 2020, s.83). I danske folkebiblioteker består den digitale infrastruktur først og fremmest af dels Bibliotek.dk, dvs. det digitale, nationale katalog over bibliotekernes materialer, og dels Cicero, der er en fælles platform for alle danske folkebiblioteker og som indeholder centrale låner-, udlåns- og materialedata. De to IT-systemer har igennem årene betydet ændringer i bibliotekernes arbejdsopgaver i forbindelse med f.eks. udlånsregistreringer, brugernes adgang til materialer og informationssøgning, m.m. (Skøtt, 2021; Liljegren, 2022). I samme mangeårige periode har de danske folkebiblioteker været inspireret af en oplevelsesøkonomisk tilgang, der har givet ophav til nytænkning af de kulturelle aktiviteter i institutionen (Jochumsen, 2017, s.40; Hylland et al., 2023, s.65; Skot-Hansen et al, 2013). På den ene side er bibliotekets digitale infrastruktur blevet vedligeholdt og udbygget. På den anden side er bibliotekerne samtidig blevet udviklet med fysiske såvel som digitale kulturelle aktiviteter som f.eks. emnewshops, forfatterpræsentationer, podcasts produktioner samt værkstedslignende aktiviteter.

De to sider, den digitale infrastruktur med dens afledte arbejdsopgaver og de kulturelle aktiviteter kan umiddelbart fremtræde som to adskilte praksisser. Teoretisk set kan man kalde den første side for en teknologisk dimension og den anden for en kulturel dimension. I den skandinaviske forskning om folkebiblioteket er der dog flere eksempler på, at biblioteket som institution er blevet analyseret gennem inddragelsen af begge dimensioner (Carlsson, 2015; Rasmussen et al, 2019; Skøtt, 2022; Söderholm & Nolin, 2015). I visse tilfælde har man skelnet mellem en såkaldt digital og social vending, men dette har handlet alene om en adskillelse i udvalgte digitale og fysiske serviceopgaver med henblik på at vurdere omfanget af de pågældende opgaver i institutionen (Audunson et al, 2020; Johnston et al, 2022). Det er dog stadig interessant at stille spørgsmålet om det danske folkebibliotek kan karakteriseres ved en adskillelse mellem den teknologiske og den kulturelle dimension som defineret ovenfor, eller om dette er en forenklet beskrivelse? De to dimensioner, teknologi og kultur, er måske ikke så adskilte som de umiddelbart kan fremstå at være, men i så fald hvordan er de sammenhængende?

Den kulturteoretiske tilgang kaldet nymaterialismen har i de senere år sat spørgsmålstejn ved den ontologiske opdeling mellem kultur og natur og parallelt hermed mellem kultur og teknologi (Schiermer, 2019; Adrian, 2019). Ønsket om at tilføje enhver forskning en materiel dimension er opstået i forbindelse med de komplekse problemstillinger af klimamæssige, kropslige, sociale, politiske, tværvidenskabelig karakter, der møder os alle i dag. For at sikre den materielle dimension en plads i analysen på lige fod med den kulturelle repræsenterer nymaterialismen et opgør med den ontologiske dualisme. Interessen for at undersøge de to kategoriers forbundethed er derfor et centralt tema i mange kulturstudier i disse år (Bille & Sørensen, 2018; Sørensen et al, 2010).

Ikke kun i forskning om folkebiblioteker, men i organisationer mere generelt kan man møde analyser af teknologi og kultur som to selvstændige områder. Organisationsforskeren Wanda J. Orlikowski har påpeget hvordan der på den ene side er forskere, der undersøger hvad en digital udvikling betyder for en organisation og som betragter teknologien som den eneste baggrundsfaktor i forhold til at forstå konsekvenserne. På den anden side er der samtidig forskere, som har studeret hvad sociale og kulturelle faktorer betyder for en organisationsudvikling, men hvor den digitale teknologis indvirkning er overset (Orlikowski, 2007; 2010). De to områder repræsenterer hver en række velkendte problematikker med basis i hver deres forskningstraditioner. Det er derfor blevet anbefalet at se teknologien som sammenvævet ("entangled") med det sociale og kulturelle i organisationen

(Orlikowski, 2007; Orlikowski & Scott, 2015). Ligeledes har filosoffen Karen Barad udviklet en tænkning, som hun betegner som 'agential realisme'. Ud fra denne tænkning skal materielle og kulturelle dimensioner ikke ses som adskilte størrelser, men som forbundne. For Barad er materialitet ikke en adskilt entitet, men noget der produceres i praksis: "...not a thing but a doing" (Barad, 2003, s.822; 2007, s. 151). Enhver praksis konstitueres på den måde ved både materialitet (teknologi) og mening (kultur). Såvel Barad som Orlikowski ser praksisser som "materielt-diskursive" for netop at sikre, at enhver analyse af praksis har den grundlæggende forbundethed (Barad, 2003; Orlikowski & Scott, 2015).

Med inspiration fra nymateriel tænkning er intentionen i det følgende at beskrive nogle arbejdspraksisser i danske folkebiblioteker i dag - ikke som adskilte teknologiske og kulturelle dimensioner, men som sammenvævninger af begge. Folkebiblioteket ses hermed som en samling materielt-diskursive praksisser, hvor det materielle ikke eksisterer adskilt fra meningsdannende processer, eller omvendt (Barad, 2014, s.175). En sådan analyse tænkes her mulig ved at fokusere på professionelle praksisser, der dagligt foregår i bibliotekerne. Det skal derfor undersøges dels hvordan de ansatte i folkebibliotekerne fortæller om deres praksisser i form af daglige opgaver og aktiviteter, og dels hvordan sammenvævninger ("entanglements") kommer til udtryk i disse fortællinger.

Der opstilles følgende forsknings spørgsmål:

1. Hvordan præsenterer de professionelle i folkebiblioteket det som de opfatter som den meningsfulde håndtering af hverdagsopgaverne både fagligt og i mødet med brugerne?
2. Kan fortællingerne om etablerede professionelle praksisser anvendes til en analyse af mulige sammenvævninger mellem på den ene side den digitale infrastruktur med dens afledte arbejdsopgaver og på den anden side de kulturelle aktiviteter?

Som baggrund for besvarelsen af spørgsmålene præsenteres først en række centrale begreber fra Karen Barads tænkning. Dernæst beskrives dels digitaliseringens historik i danske folkebiblioteker og dels resultater fra tidligere forskning om digitaliseringens betydning for institutionen. Herefter følger et afsnit om metode og empiri, hvor den gennemførte interviewundersøgelse med 32 professionelle i danske folkebiblioteker beskrives nærmere. Resultaterne af undersøgelsen inddrages i artiklens analyse under to overordnede temaer, som tager afsæt i udvalgte materielt-diskursive praksisser beskrevet i de professionelle fortællinger om deres hverdag. Analysens formål er således at illustrere hvorledes et nymaterielt perspektiv kan bidrage til at synliggøre mulige sammenvævninger i nogle af de professionelle praksisser, der finder sted i de danske folkebiblioteker i dag.

Folkebiblioteket set som et materielt-diskursivt fænomen

Filosoffen Karen Barad vil som tidligere nævnt gøre materialitetens agens i verden synlig i en analyse. Der ligger i dette en kritik af f.eks. poststrukturalismens fokus på, at det er sprog og diskurser, der konstruerer virkeligheden. I stedet skal det være muligt at analysere, hvordan f.eks. teknologier indgår i et komplekst samspil af normative forestillinger og magtforhold. Hendes udgangspunkt er derfor at undersøge det, der foregår i praksis via et begreb som materielt-diskursive praksisser. Der indgår dog også en kritik af den videnskabelige realisme, der forudsætter at forskningens resultater repræsenterer virkeligheden. Denne repræsentationalisme vil hun erstatte med begrebet om performativitet. Det er humane såvel som ikke-humane aktørers praksisser, der i samspil skaber verden, dvs. har agentielle effekter og dermed er performative.

Et fænomen som folkebiblioteket består dermed ikke af materialiteter og diskurser som entiteter, der er placeret selvstændigt ved siden af hinanden (Adrian, 2016, s.89). Fænomenet består derimod af sammenvævningen heraf. Fænomenet er "det hele, samtidig" (ibid., s. 89). Et 'fænomen' forstås som

et samlebegreb for alle de elementer, der indgår i en materialiseringsproces (ibid., s.88). Analysen af et fænomen og dermed af sammenvævningen kan derfor ikke basere sig på en undersøgelse af hvordan to størrelser interagerer med hinanden. Analysen tager i stedet afsæt i en undersøgelse af fænomenets performative praksisser. Ud fra dette teoretiske standpunkt kan vi sige, at et fænomen som folkebiblioteket forandres, rekonstrueres og materialiserer sig i dets mange typer af praksis. Udlån såvel som events, højtlesninger, podcasts, m.m. kan ses som materialiseringer af fænomenet.

Bestemmelsen af, hvad 'noget' er, finder som beskrevet sted i fænomenets praksis, hvor der hele tiden skabes relationer mellem de involverede komponenter. Det er interne relationer, der skaber fænomenet. Denne interne relations-skaben kalder Barad for intra-aktion (Juelskjær, 2019, s.23; Barad, 2014, s.175; Sauzet, 2015). Humane og ikke-humane aktører som IT-systemer, skærme, bøger, udstillinger, love og regler m.m. får i deres samspil dermed forskellige former for agens, som har betydning for de forandringer og konkrete materialiseringer, der finder sted i forbindelse med arbejdet i folkebiblioteket. Samlet set kan folkebiblioteket ses som et materielt-diskursivt fænomen, som gennem intra-aktioner hele tiden er under udvikling. I en dansk Barad-inspireret forskning har man valgt at erstatte termen 'intra-aktioner' med det mere enkle udtryk 'forhandlinger' (Adrian, 2014). 'Forhandlinger' skal dog i den forbindelse ikke forstås som at aktører nødvendigvis bærer intentioner med sig i situationen (Adrian, 2014, s.105).

Barad gør op med enhver binær tænkning (Barad, 2014, s.170). Begrundelsen for dette kan tydeliggøres ved følgende eksempel. En social kategori som køn har i mange år været ensbetydende med en binær forskel i form af kvinde eller mand. Der har dermed været tale om en forskelsproduktion, der som effekt har medført både inklusioner og eksklusioner. Der er tale om en forskelsproduktion, som er performativ, dvs. den skaber verden og viden i en og samme materialiseringsproces. Barad's forslag er generelt, at vi skal problematisere forskelle (ibid, s. 171). Som vi har set i de senere år, så er det mere produktivt at forstå køn som en multiplicitet, der til stadighed rekonstrueres i nye materialiseringsprocesser af både materialiteter og normer. Men køn er samtidig blevet et fænomen, der via forhandlingerne producerer nye forskelle, dvs. lægger nye agentielle snit i betydningen 'skærer verden til' på nye måder. Det er derfor vigtigt i en analyse af et fænomen at være opmærksom på implikationerne af enhver ny materialisering.

Barads tænkning har også betydning for den måde vi skal forstå forskning på. Enhver binær forskel kan blive en del af det apparatur, som forskeren anvender til at skabe ny viden, som igen har effekt i form af f.eks. inklusion og eksklusion i den resulterende materialiseringsproces. På den måde er forskning også performativ, dvs. den deltager i at skabe verden.

Folkebiblioteket er som nævnt et fænomen i betydningen et samlebegreb for alle de komponenter af arbejdsopgaver, genstande og begivenheder, der indgår i materialiseringsprocessen. Det fænomen, der skabes via forhandlingerne, vil dog som nævnt ovenfor producere nye forskelle i form af inklusion og eksklusion af f.eks. materialer, aktører, arbejdsopgaver eller lignende, hvilket nødvendiggør en opmærksomhed på implikationerne heraf.

I det følgende skal denne analysetilgang afprøves med henblik på at undersøge hvordan professionelle i folkebiblioteket fortæller om deres praksisser i form af daglige opgaver og aktiviteter. På baggrund af den empiriske interviewundersøgelse udvælges nogle praksisfortællinger, hvor mulige sammenvævninger af henholdsvis den teknologiske og kulturelle dimension analyseres nærmere.

Empiri og metode

For at besvare forskningsspørgsmålene er der blevet anvendt en interviewundersøgelse. Undersøgelsen bestod af kvalitative interviews med 32 professionelle, dvs. ansatte på danske

folkebiblioteker med forskellig uddannelsesmæssig baggrund, men alle med en længerevarende uddannelse. Interviewene er foretaget i efteråret 2022 på 10 forskellige danske folkebiblioteker rundt om i landet med 3 eller 4 professionelle fra hvert sted. Informanternes navne og arbejdssted nævnes ikke i artiklen for at sikre anonymitet. De interviewede bestod af 25 kvinder og 7 mænd. Ud af de 32 professionelle, havde 9 været ansat i folkebiblioteker i under 10 år, 10 i mellem 10 og 20 år og 13 havde været ansat i mere end 20 år. Interviewene indeholdte spørgsmål om hvad informanternes arbejdsopgaver i folkebiblioteket var, og om hvordan de digitale platforme som f.eks. Bibliotek.dk eller andre digitale redskaber blev inddraget i arbejdsopgaverne. Der blev også spurgt ind til hvordan arbejdsopgaverne var præget af brugernes ønsker og politikernes forventninger, samt hvordan opgaverne i det helt taget havde ændret sig gennem årene. I interviewene blev der lagt vægt på det narrative aspekt. Informanterne fik således mulighed for at besvare spørgsmålene ved at fortælle om hverdagens opgaver og anvendte redskaber (Czarniawska, 2020).

Hvert interview varede gennemsnitlig en time. Informanterne var blevet præsenteret for spørgsmålene inden interviewet. Spørgsmålene var via hvert af folkebibliotekernes intranet blevet sendt ud til de ansatte og informanterne tilmeldte sig selv til interviewet. Rekrutteringen af informanter bærer med andre ord på en usikkerhed om graden af repræsentativitet i forhold til populationen af ansatte med længerevarende uddannelse i institutionen som helhed. Dette forbehold skal tages med i vurderingen af resultatet.

Interviewmaterialet blev efterfølgende transskriberet og analyseret. På tværs af de 32 informanternes fortællinger var der en række arbejdsopgaver, som gik igen. For en meget stor andel af de interviewede var udlånsvagter i større eller mindre omfang blandt de ugentlige arbejdsopgaver. For ligeledes en pæn stor andel var en central opgave at arrangere kulturelle og sociale aktiviteter for borgerne. Blandt de, der ikke arrangerede kulturelle og sociale aktiviteter, handlede opgaverne derimod ofte om at håndtere materialepleje, udlånsstatistik og indkøb af materialer. For en lille andel af de sidste bestod opgaven også af aflæsning af indkøbs- og budgetdata. I kombination med flere andre arbejdsopgaver havde et antal af de interviewede også opgaver med bogudstillinger, hjemmeside, sociale medier, kurser eller lign. Endelig var der en mindre andel, som varetog særlige opgaver som f.eks. bibliotekets verdensmåls-certificering, etablering af særlige partnerskaber, deltagelse i kommunale fælleshuse, eller lignende. På baggrund af flere gennemlæsninger af materialet blev det tydeligt, at to kategorier af fortællinger skilte sig ud. Der var tale om to kategorier af fortællinger, der for det første baserede sig på de arbejdsopgaver, som fyldte mest i materialet, men som for det andet oftest ikke blev varetaget af samme personer, nemlig på den ene side 'at arrangere kulturelle og sociale aktiviteter for borgerne' og på den anden side 'varetage materialepleje, indkøb, udlånsstatistik og i få tilfælde budgetdata'. Det er disse to tematiske fortællinger, der i det følgende er valgt ud til nærmere analyse.

På grund af usikkerheden omkring materialets repræsentativitet kan det ikke konkluderes, at de to kategorier af fortællinger svarer til to selvstændige arbejdsområder i folkebiblioteket i dag. I stedet ses de som to temaer, som analysen af mulige sammenvævninger af teknologi og kultur bygges op omkring. Der kunne være blevet valgt andre kategorier af fortællinger, jævnfør de øvrige typer af arbejdsopgaver, som interviewmaterialet indeholdte beskrivelser af. Analysen ville dermed have fået en anden tematisering.

I analysen af de to valgte temaer inddrages især de udsagn, hvor sammenvævningen af den digitale infrastruktur og de kulturelle aktiviteter synes at blive tydelig. Det betyder, at der ved tematiseringen er sket en udvælgelse af de praksisbeskrivelser, hvor både bibliotekets digitale infrastruktur og kulturelle aktiviteter omtales. Hver beskrivelse er udtryk for en forhandling af både informanternes professionelle praksis såvel som af folkebiblioteket som materielt-diskursivt fænomen.

Analysen er kvalitativ med det formål at opnå indsigt i hvordan nogle udvalgte materialiseringsprocesser i de professionelles praksisser foregår. De udvalgte fortællinger omhandler således kun en mindre andel af de professionelles samlede praksis i de pågældende folkebiblioteker.

Metodisk set giver valget af interview helt klart de humane aktører et forspring i forhold til de ikke-humane med henblik på at få indsigt i sammenvævningerne. Den digitale infrastruktur bliver dermed set alene gennem informanternes øjne. De taler om teknologien, men de taler dog også om hvordan den får mening for dem og om dens begrænsninger. I visse tilfælde viste nogle af informanterne i løbet af interviewene det IT-system, som de ofte anvendte. Hermed blev der åbnet op for at tale om, hvordan systemerne, og forestillingerne herom, bliver kædet sammen. Ved valget af interview som metode kan man dog ikke konkludere, at informanterne bare taler om verden, men derimod at de taler om en verden, som er i gang med at blive til, og hvor såvel informanterne, undersøgelsen og forskerne er en del af materialiseringen (Juelskjær, 2010, s.69; Barad, 2007, s.335f).

Digitalisering i folkebibliotekerne i Danmark

Som baggrund for den efterfølgende analyse indeholder dette afsnit en kort gennemgang af digitaliseringen i de danske folkebiblioteker. Derudover belyses, hvordan især skandinavisk forskning har diskuteret udviklingen af folkebibliotekernes digitale infrastruktur og dennes forbundethed med bibliotekernes parallelle udvikling af kulturelle aktiviteter. Til tider fremstilles digitaliseringen som en særlig drivende aktør i folkebibliotekets udvikling, mens der andre gange også fokuseres på den menneskelige indgriben (Lykke, 2019).

Digitaliseringen af folkebibliotekerne er blevet beskrevet som en proces, der foregik i forbindelse med den generelle digitalisering af den offentlige sektor i Skandinavien (Nyhlén & Gidlund, 2019). I Danmark vedtog regeringen i 2002 en generel digitaliseringsstrategi (Digitaliseringsstyrelsen, 2002; Hylland et al, 2023, s.64). Det danske kulturministerium nedsatte i 1990'erne et udvalg med formålet at udforme en betænkning om bibliotekerne i informationssamfundet. Denne betænkning fra 1997 foreslog, at bibliotekerne ud over udlån af bøger også skulle tage de nye medier til sig. Med nye medier mente man "Videofilm, edb-baserede udgivelser på diskette eller cd-rom, musik m.v." samt "Internetadgang" (Betænkning, 1997, s.4; Ormes, 1998). Med en bibliotekslov i 2000 blev adgang til og udlån af nye medier gjort obligatorisk.

Biblioteksloven udgjorde et materielt lovmæssigt fundament for opbygningen af den digitale infrastruktur. Ifølge loven skal staten bidrage til, "at den nationale fælles bibliotekskatalog i videst muligt omfang stilles til rådighed for enhver ved adgang via internet" (Biblioteksloven, 2000, paragraf 16, stk. 2). I år 2000 blev Bibliotek.dk, dvs. det digitale, nationale katalog over bibliotekernes materialer, gjort tilgængeligt som søge- og bestillingssystem for borgerne (Thorhauge & Andresen, 2023).

Bibliotek.dk blev på flere måder videreudviklet i årene efter (Roued-Cunliffe et al, 2023; Thorhauge & Andresen, 2023). De to digitale tjenester Biblioteksvagten.dk (lukket i 2023) og Litteratursiden.dk blev etableret i henholdsvis 2001 og 2002. Filmstriben.dk blev lanceret i 2009. Ereolen.dk startede i 2011 og blev sidenhen udvidet med ereolengo.dk (for børn og unge) og e-reolen Global (ereolenglobal.overdrive.com). Danskernes Digitale Bibliotek (DDB) blev etableret i 2012, som en fælles platform og organisation for de nævnte services. I begyndelsen blev DDB finansieret af både stat og kommune med det formål at understøtte etablering og drift af fælles løsninger til det samlede biblioteksområde, herunder folkebibliotekernes digitale formidling og indgang til det samlede bibliotekstilbud. I 2020 blev DDB erstattet af "Det Digitale Folkebibliotek" (DDF) (detdigitalefolkebibliotek.dk), som efterfølgende alene bliver finansieret af kommunale midler. DDF

lancerede i 2020 app'en "Mit Bibliotek", hvor brugeren direkte kan søge, låne eller reservere materialer i det lokale bibliotek.

De danske biblioteker anvendte i mange år forskellige registreringssystemer med hensyn til låner- og udlånsregistrering samt materialer. Fra ca. 2016 begynder mange danske folkebiblioteker at implementere systemet Cicero, som indeholdte det lokale folkebiblioteks låner-, udlåns- og materialedata samt tilsvarende data fra de øvrige folkebiblioteker, der er tilknyttet systemet. Cicero er efterhånden blevet en fælles platform for alle folkebibliotekerne. En del biblioteker har desuden fået implementeret IMS, Intelligence Management System.

Forskningen har beskrevet hvordan digitaliseringen af folkebiblioteket omkring år 2000 skabte et behov for, at institutionen kunne åbne op for menneskelig interaktion og fælles aktiviteter (Audunson et al, 2019, s.780). Der argumenteres f.eks. for, at det digitale samfunds tegn på øget fragmentering og individualisme skabte behov for et folkebibliotek, der kunne skabe et lokalt fælles mødested (Aabø, 2005). Dette betød italesættelsen af en biblioteksstrategi, hvor det fysiske rum med fremmødet af lokale beboere var det unikke og uundværlige (Aabø & Audunson, 2012). Mathiasson (2020, s. 46) beskriver, hvordan folkebibliotekernes arrangementsvirksomhed i perioden 2009-2020 ændrer sig fra alene at være et middel til at formidle f.eks. litteratur og andre kulturelle aktiviteter til at blive et mål i sig selv, hvor det at samle bibliotekets brugere om fælles oplevelser bliver af større betydning end det konkrete indhold, der formidles. Grøn (2014) argumenterer ligeledes for, at de sociale aktiviteter i biblioteket var en "modreaktion" til de digitale systemers automatisering af bestilling, afhentning og udlån af materialer, som samlet betegnes som et "selvbetjeningsrationale" (Grøn, 2014, s.206; Grøn, 2010). I Grøn (2014) beskrives det hvordan et lokalt bibliotek selv søgte efter indførelsen af selvbetjeningen at revitalisere relevansen af biblioteket ved at iværksætte aktiviteter, der kunne understøtte det som både et mødested og et æstetisk oplevelsessted (Grøn, 2014, s.206f). Den nævnte forskning beskriver således brugen af især det fysiske rum til kulturelle aktiviteter som en konsekvens af digitaliseringen.

I forskningen beskrives det også, hvordan digitaliseringen nødvendiggjorde at politikere og biblioteksledere gentænkte bibliotekets formål og legitimitet (Ross & Sennyey, 2008; Robinson, 2009; Söderholm & Nolin, 2015, s. 248-49). Argumentationen er, at digitaliseringen i samfundet og dermed udbredelsen af online information generelt set var en så stor succes, at hvis biblioteket alene tilbød borgerne informationsydelser, så ville konkurrencen med det omkringliggende samfund blive for hård. Man var med andre ord nødsaget til at nytænke biblioteket. I nytænkningens navn valgte man at understøtte kulturelle aktiviteter i biblioteksrummet (Söderholm & Nolin, 2015, s.248-49). I 2010 udkom i Danmark rapporten "Folkebibliotekerne i vidensamfundet". Denne rapport er blevet omtalt som "dagsordenssættende for det digitale paradigmeskift i bibliotekerne" (Thorhauge & Andresen, 2023, s.101). Rapporten havde fokus på "at samtænke analoge og digitale medier og aktiviteter" (ibid., s.102) og dermed netop at redefinere de danske folkebibliotekers formål og legitimitet.

Rapporten fra 2010 så det lokale folkebibliotek, også benævnt i rapporten som et "kulturhus", som en central hovedindgang til det fremtidige bibliotek (Folkebibliotekerne i vidensamfundet, 2010, s.45f). Rapporten anbefalede 'Firerumsmodellen' som inspirationsmodel for det videre forandringsarbejde af biblioteket, en model som bestod af fire rum: Inspirations-, performativ-, lærings- og møderummet, og som samlet kan ses som udtryk for en oplevelsestænkning (Folkebibliotekerne i vidensamfundet, 2010, s.47f; Jochumsen, 2017). Modellen blev i 2016 beskrevet som et forslag, der i 2010 fremstod som et muligt nyt paradigme for folkebiblioteket (Thorhauge 2016, s.25): "Helt enkelt skifter paradigmet fra at biblioteket er et sted, der stiller materialer til rådighed til et sted, hvor man som bruger i højere grad får mulighed for at gøre noget aktivt, deltage i noget, opholde sig" (ibid., s.29). Modellen blev i en lang periode prioriteret af Kulturministeriets Slots- og

Kulturstyrelse som udgangspunkt for et "modelprogram", det vil sige en ramme for det videre udviklingsarbejde (Thorhauge, 2016, s.25ff). Det var med andre ord et forslag, der i hvert fald i første omgang virkede til at kunne indfri behovet for et nyt formål og legitimitet.

Forskningen beskriver dog også andre sammenhænge. I andre tekster beskrives det f.eks. at digitaliseringen af biblioteket var en måde at sikre personalet mere tid til at igangsætte andre aktiviteter, herunder f.eks. netop kulturelle arrangementer (Huvila et al, 2013; Kann-Christensen & Balling, 2011; Liljegren, 2022; Wandt, 2019). Den senere digitalisering af folkebiblioteket gennem implementering af Cicero og IMS er ligeledes blevet begrundet med at det kunne skabe mere tid for personalet til at møde brugerne (Liljegren, 2022). Digitaliseringen som materialitet skulle altså sikre en effektivitet, som muliggjorde andre aktiviteter.

Endelig fokuseres der på, at digitaliseringen gav grundlag for en politik, der til stadighed reducerede de økonomiske bevillinger til folkebiblioteket. Bevillingshaverne argumenterede for, at med digitaliseringen kunne borgerne få deres informationsbehov opfyldt på andre måder end på folkebiblioteket (Söderholm & Nolin, 2015). Det betød, at man kunne spare på filialer, personale, åbningstimer, materialer, m.m. i bibliotekerne. Implikationerne af besparelserne i form af en menneskelig indgriben som følge af digitaliseringens materialisering i samfundet generelt var ifølge Söderholm & Nolin (2015, s.247), "that the public library has effectively been reduced to a passive information resource, serving customers". Dette medførte yderligere, at folkebibliotekets mulighedspotentialer i form af at være en proaktiv institution, der var tæt forbundet med lokalsamfundet, ikke blev opnået (Söderholm & Nolin, 2015, s.247; Buschman, 2003; Hansson, 2010).

Forbundetheden mellem digitaliseringen og de kulturelle aktiviteter kan med andre ord også beskrives i negative termer, dvs. at de kulturelle aktiviteter ikke nødvendigvis blomstrede op som følge af digitaliseringen, men snarere mindske i omfang sammenlignet med hvad potentialet syntes at have været ifølge f.eks. rapporten "Folkebibliotekerne i vidensamfundet" fra 2010.

Sammenvævningerne fremstår med andre ord komplekse, hvor både humane og ikke-humane aktører har været delagtige i processen. Det er derfor interessant at se nærmere på hvordan sammenvævninger kommer til udtryk i de professionelle fortællinger om deres arbejde i folkebibliotekerne i dag.

En analyse af sammenvævninger i den professionelle praksis

I dette afsnit skal der ses nærmere på resultaterne af interviewundersøgelsen. De interviewedes fortællinger om deres arbejdsopgaver viser, hvordan de dagligt indgår i materielt-diskursive forhandlinger med borgere, politikere, bøger, Bibliotek.dk, digitale medier, m.m. Som tidligere nævnt blev der identificeret og udvalgt fortællinger, der i det følgende præsenteres under to overordnede temaer i analysen. De to temaer analyseres med fokus på hvordan sammenvævninger mellem den digitale infrastruktur og de kulturelle aktiviteter kommer til udtryk.

Tema 1: kulturelle arrangementer, bogudstillinger og udlånsvagter

I fortællingerne om kulturelle og sociale aktiviteter beskrev de interviewede deres arbejdsopgaver, og hvordan en arbejdsdag på biblioteket kunne forløbe. Beskrivelserne viste, at arbejdet med arrangementerne blev performet på forskellige måder. De tilbagevendende forhandlinger med bøger, borgerhenvendelser, politikernes forventninger og vedtagne strategier, m.m. syntes at bidrage til forestillinger om, hvad der var det centrale for det professionelle arbejde. Mange kunne godt problematisere de praksisser, som biblioteket på visse områder i dag havde. I dagligdagen var det i det hele taget centralt at være med til at diskutere de potentielle muligheder, som de professionelle anså folkebiblioteket havde i årene fremover.

I bibliotekerne foregik mange forskellige typer af kulturelle aktiviteter med borgerne. Nogle af informanterne berettede dog om, at der var færre aktiviteter end inden årene med Covid, bl.a. på grund af besparelser. Andre fortalte om hvordan man brugte en del tid på at standardisere arrangementerne, så de ikke fremover var så omkostningstunge at gennemføre. Begrundelsen for at have mange især fysiske aktiviteter i biblioteksrummet var for flere informanter, at man på den måde var *synlig* overfor først og fremmest politikerne, men også borgerne i kommunen. Politikerne, men også borgerne, syntes på den måde at være centrale aktører i materialiseringen af biblioteket. Bekymringen var, at man som professionel blev usynlig, hvis man alene satsede på de digitale tilbud. Den nævnte oplevelse med de digitale tilbuds "usynliggørelse" af de ansatte i bibliotekssektoren er beskrevet før i bl.a. Boudreau et al (2014) og Hanell & Ahlryd (2023). Andre informanter nævnte, at de var blevet ansat til netop at tage sig af fysiske kulturelle aktiviteter og havde derfor kompetencerne til dette, og endelig argumenterede flere, at fysiske aktiviteter i biblioteksrummet var nødvendige, hvis biblioteket skulle overleve:

"Jeg har jo selv sådan en kongstanke omkring bibliotekerne, at jeg synes man skal gå efter at møde folk i levende live, fordi det tror jeg er det, der på en eller anden måde bliver bibliotekernes redning, nu lyder det meget dramatisk, men altså nu har jeg ikke været i biblioteksbranchen så længe, men længe nok til at fornemme det her med at udlånet falder..." (Interview nr 22).

I citatet fremhæves de fysiske kulturelle aktiviteter ikke som f.eks. en modreaktion til digitaliseringen, men mere som et selvstændigt element i kultursektorens generelle konkurrence om opmærksomhed.

Når nogle af informanterne forberedte nye kulturelle arrangementer, sørgede de for, at arrangementet på den ene eller anden måde havde en krog i materialer fra bibliotekets samlinger. Tidligere skulle den ansatte planlægge aktiviteten, invitere f.eks. forfattere, lave plakater, annoncere på hjemmesiden og sælge billetter. I dag handlede det derimod om, at de professionelle selv skulle stille sig op og fortælle om en bog, læse højt, eller lignende. Årsagen var bl.a. besparelserne i biblioteket, der betød at der blev lagt større performancekrav over på formidlingsopgaven. Flere informanter beskrev, at der dermed var mindre ressourcer til at arbejde med den digitale side. Besparelserne virkede på den måde ind også på det digitale arbejde.

Mange havde dog i det daglige arbejde fundet måder at udnytte den digitale infrastruktur på. Et eksempel var anvendelsen af den digitale platform Cicero til at lave bogudstillinger. På baggrund af f.eks. et aktuelt tema hentede man data fra Cicero og derefter præsenterede man de relevante bogtitler og -billeder på bibliotekets hjemmeside i form af en bog-karrusel:

"Inde på hjemmesiden laver jeg det, der hedder karruseller, som bare sådan nogle bog-karruseller, der kører. Lige nu har jeg nogle karruseller, der hedder noget med Valg 2022, og så vælger jeg f.eks. nogen bøger, der handler om 'Hvad styrer demokratiet?', politiske biografier eller et eller andet, og så udvælger jeg, det kan være mellem 10 og 30 titler....., så prøver jeg at formidle nogle emnerinde på hjemmesiden" (Interview nr 6).

Samme informant fortalte også om hvordan den digitale bog-karrusel kunne anvendes i forbindelse med en fysisk bogudstilling:

"Så kan det f.eks. være, at vi har lavet en karrusel om halloween eller et eller andet. Så hvis min kollega så skal lave en ny udstilling, så kan hun gå ind og se, hvad er der for nogle karruseller, der ligger, som egner sig til det område, og så kan hun i virkeligheden copy-

paste min søgning så på den måde bruger vi dem både til at formidle, men også som et arbejdsværktøj i forhold til at lave fysiske eksponeringer ude i biblioteket" (Interview nr 6).

Det nævnte er et eksempel på hvordan de professionelle anvendte den digitale infrastruktur til at understøtte i dette tilfælde fysiske bogudstillinger, og omvendt samtidig skabe mening med den digitale infrastruktur i den daglige praksis.

Flere informanterne fortalte, at folkebibliotekernes digitale platform med de respektive digitale tjenester, som f.eks. ereolen.dk eller Bibliotek.dk, var relativ ukendte for mange borgere. En stor del af informanterne havde i deres ugeskema indlagt udlånsvagter. Udlånsvagter gav mulighed for direkte at vise borgerne de nævnte platforme. Borgerne kom og spurgte f.eks. om en bog var hjemme eller om biblioteket havde noget om det og det emne. Det var en generel praksis, at man i den situation viste borgerne, hvordan de selv kunne søge på bibliotek.dk eller f.eks. i e-reolen. Hvis bogen ikke var hjemme, var det en oplagt mulighed for borgeren at få bogen digitalt via e-reolen. Udlånsvakterne var med andre ord et fænomen, hvor den digitale infrastruktur og den fysiske aktivitet i rummet var sammenflettet på en tydelig måde både for de professionelle selv og for borgerne.

I informanternes fortællinger dominerer som vist både historien om besparelsernes indvirkning på dagligdagens aktiviteter og nødvendigheden af at være fysisk synlige overfor f.eks. bevillingsmyndigheder. Den digitale infrastruktur, dvs. teknologidimensionen, er derimod en komponent som i de beskrevne praksisser ikke i stort omfang inddrages, men den er der og trækkes ind når et behov viser sig eller hvor det er praktisk bekvemt. Den digitale infrastruktur bliver derfor ikke promoveret som sådan, men fremtræder som en "passiv informationsressource", jævnfør udtrykket i Söderholm & Nolin (2015, s.247). De teknologiske og kulturelle dimensioner er klart forbundne i de professionelle praksisser, men den kulturelle dimension får en særlig position hos informanterne grundet det oplevede krav om synliggørelse.

Informanterne reflekterede dog over det nævnte i forbindelse med - og evt. som følge af - interviewspørgsmålene. Nogle af informanterne diskuterede i interviewene den digitale infrastrukturens potentielle fremtidige muligheder. En af de interviewede udtrykte f.eks. at det digitale lag ikke fremtrådte menneskeligt nok til at det blev set som en del af det samlede bibliotek. Denne informant var inde på, at biblioteket derfor behøvede at udvikle det man kunne kalde et digitalt værtsskab. Informanten mente, at hele infrastrukturen kunne tilføjes et menneskeligt ansigt og på den måde blive oplevet som mere integreret i bibliotekets daglige arbejde. Trods synliggørelsens vigtighed indikerer den beskrevne opfattelse, at de professionelle reflekterer over den teknologiske dimensions mulighedspotentiale i mødet med borgerne.

Tema 2: udlånsstatistikken og materialeindkøb

I fortællingerne om materialeindkøb, materialepleje og udlånsstatistik berettede flere informanter, om hvordan deres viden om samlingen havde ændret sig over årene. Flere af de informanter, der havde arbejdet i folkebiblioteket i mere end 20 år, berettede om hvordan det var dengang. En informant fortalte:

"Hvis vi går tilbage til de der ca 20 år siden, da havde vi jo det der hedder bogmøder, der sad vi alle sammen og vi havde, og jeg kan godt se at det er mange ressourcer at bruge på det, men vi kendte også bogsamlingen dengang på en helt anden måde end vi gør i dag, fordi i dag kender vi den kun via vores elektroniske indkøb" (Interview nr 5).

Alle danske folkebiblioteker benytter sig i dag af Cicero-systemet, som indeholder såvel bibliografiske data som udlånsdata. Systemet kan derfor bruges til at holde styr på bibliotekets egen beholdning og

til at lave statistik over hver enkelt materiales eller emneområders udlån. Systemet giver også de professionelle information om hvor en bog er. Cicero og Bibliotek.dk er sammenkoblet, så når en borger logger på Bibliotek.dk, tjekker Cicerosystemet om borgeren er registreret, og dermed om vedkommendes udlån kan aktiveres. På nogle af bibliotekerne vil man gerne have et Cicero-kursus for alle nyansatte, hvilket antyder systemets vigtighed for den daglige praksis.

I dag er det kun få af de ansatte, der via en funktion som materialekoordinator eller budgetansvarlig arbejder med indkøb af materialer. De udarbejder en budgetfordeling med henblik på indkøb af fysiske materialer såvel som digitale licenser. Den udlånsstatistik, de kan hente ud af systemet, får stor betydning for indkøbet. I nogle informanternes fortællinger syntes således et emneområdes procentandel af det samlede udlån at give 'ret' til samme andel af indkøbsbudgettet:

"Hvis man så på udlånstallene, da synes jeg hele tiden at børnedelen har ligget rigtig højt, men budgettet var ikke modsvarende, så det stemte ikke overens, og det er jo noget hvor vi hele tiden har fået taget småbidder, så man kan sige hvis børnebøgerne står for 40% af udlånet, at det så også altså sådan nogenlunde har 40% i budgettet, ikke" (Interview nr 21)

Den digitale infrastruktur synes at have åbnet op for, at en bestemt andel af udlånet er ensbetydende med en tilsvarende andel af budgettet. Spørgsmålet om hvor meget statistikken styrer indkøbet af materialer i forhold til f.eks. de professionelle vurdering heraf er derfor væsentlig at stille. Der er dog også i informanternes fortællinger undtagelser fra denne styringsregel. Samme informant fortæller f.eks. at man også har givet plads i budgettet til en poesisamling, som kolleger anså der var et behov for:

"Vi har også meget fokus på om vi skal, om det her med indkøb af særsamling og sådan noget, ikke. I år har vi f.eks. lanceret ved at indkøbe sådan en poesisamling. Der var nogle af mine kollegaer, der synes vi skulle have en indsats omkring det og så havde vi afsat noget af materialevalgsbudgettet til det" (interview nr 21).

Cicero-systemet og udlånsstatistikken er en vigtig styringsfaktor også for materialeplejen, dvs. for valget af hvilke materialer, der skal kasseres, hvilke der evt. skal midlertidigt opbevares og hvilke der skal være tilgængelige i biblioteket. En informant fortalte f.eks. følgende:

"– det er vel alle 98 kommuner der har Cicerosystemet ... som søgesystem, og det er også i det system, som vi jo kan gå ind og tage bøgerne og så finde ud af hvor meget har de været lånt ud, bliver den overhovedet brugt mere, ikke, og hvis ikke den gør, så skal vi virkelig overveje om der er basis for at beholde den eller om .. nogen gange kan man måske også lige gå ud i Netpunkt [dvs. de ansattes version af Bibliotek.dk] og se hvor mange biblioteker har den overhovedet, fordi spørgsmålet er så, hvis der næsten ikke er nogen der har den, at det så også er en overvejelse, som gør at vi skal lade den blive, ikke" (Interview nr. 5).

Målet med brugen af systemet er dels at gøre samlingen så optimal attraktiv til styrkelse af udlånet og dels at give plads til borgernes ønsker. Som nævnt i artiklen af Liljegren (2022) er det dog også den menneskelige faktor i form af brugerne selv, der via deres lån på biblioteket giver data til Cicerosystemet og som på den måde indvirker på indkøbet (Liljegren, 2022, s.40f).

En del af den digitale infrastruktur er for mange folkebiblioteker – men ikke alle – også det tidligere nævnte Intelligence Management System. Det supplerer Cicero og introducerer til en 'flydende' samling, hvor udlånet hele tiden styrer, hvor de enkelte materialer skal befinde sig. Hvor der på det

enkelte bibliotek tidligere kunne ophobe sig mange materialer, skal systemet sikre at materialernes cirkulation bestemmes af efterspørgslen. Systemet samler ikke selv data ind, men baseret på maskinlæring anvender det data fra Cicero på nye måder (Liljegren, 2022, s.44; Coleman 2020). IMS centraliserer med andre ord yderligere styringen af materialebeholdningen. Man kan med Liljegren (2022, s.42ff) sige, at systemets algoritme er blevet en afgørende komponent, der sammen med statistikken, budgettet, de få ansatte med budgetfunktion, samt borgerne (der også bidrager med data til Cicero) indgår i forhandlingen om hvad et biblioteks samling skal bestå af. Det nævnte supplerer informanternes fortællinger om det daglige arbejde og viser hvordan deres kontrol med samlingens indhold er mindsket over årene for i dag at overlade en stor del af styringen til den digitale infrastruktur (Colbjørnsen et al, 2023, s.93).

I budgetlægningsfunktionen møder de professionelle ind imellem spørgsmålet om det er de digitale eller fysiske materialer, der skal tilgodeses i forhold til et reduceret budget:

"Det er den der balancegang, der er sådan lidt svær, ikke, at budgettet ... det bliver jo taget af vores samlede materialebudget, om det så er fysisk eller digitalt, ikke, så hvis folk bliver vældig glade for at bruge de digitale materialer, så er det klart, så æder det af budgettet til de fysiske, eller man skal i hvert fald gøre op med sig selv om der skal være en grænse på, ikke" (interview nr 21).

Opfattelsen er ofte, at de fysiske materialer ikke kan undværes, hvis biblioteket skal satse på fysiske arrangementer i biblioteksrummet, men omvendt behøver den digitale dimension at blive mere promoveret end den gør i dag. Samtidig er budgettet dog for småt til at indfri begge ønsker.

Med udlånsstatistikens styringsposition i beslutninger om samlingens indhold har den digitale infrastruktur fået en central betydning for hvordan folkebiblioteket ser ud, og for hvad der kan foregå i biblioteksrummet. Den menneskelige indgriben i form af politik og økonomiske bevillinger blander sig dog i styringen, og budgetrammerne sætter forhandlingerne i gang om yderligere prioriteringer, herunder f.eks. den nævnte opdeling mellem det digitale og det fysiske på indkøbssiden. Materialeindkøb kan på den måde ses som et materielt-diskursivt fænomen, der producerer nye forskelle mellem de typer af materialer, der kan henholdsvis inkluderes og ekskluderes.

I visse kommuner har borgerne adgang til bestemte digitale tilbud, men i andre har man ikke. Flere af informanterne fortæller det ryster dem, at der er denne ulighed mellem borgere fra de forskellige kommuner. Udgifterne til licenserne på materialer på ereolen.dk såvel som Filmstriben.dk betyder desuden, at man i mange kommuner har fastlagt et loft for, hvor mange materialer hver borger kan låne pr uge eller måned. Det betyder, at borgeren, der anvender sig af den digitale platform som f.eks. e-reolen, stoppes i at gennemføre aktiviteten efter et bestemt antal lån. Den digitale infrastruktur og budgettet styrer sammen også borgernes praksis på platformene.

Udlånsstatistikens store betydning for indkøbet viser, at efterspørgslen er en central aktør i indkøbspolitikken. I forrige afsnit fremgik det, at informanterne oplevede synliggørelse gennem bibliotekets kulturelle aktiviteter som en vigtig faktor for institutionens overlevelse. Efterspørgslen og synliggørelsens agens understøttes af den betydning, som bibliotekernes udadvendte kommunikation i dag synes at have i det daglige arbejde. Flere af informanterne beskriver hvordan arbejdet med de sociale medier som Facebook, Instagram, m.m. i dag har fået en meget mere central betydning i organisationen end tidligere. En informant fortæller:

"Jeg kan i hvert fald se i forhold til, hvordan det bliver prioriteret på arbejdspladsen, ... altså, det ser man, det skal man simpelthen bare kunne... eller der er nogen, der skal kunne det.

Schreiber og Moring: *Det performative samspil mellem digital infrastruktur og kulturelle aktiviteter...*

Jamen, der sidder en helt SoMe gruppe, som mødes, jeg ved ikke, om de mødes hver anden uge, og de er tre, fire, fem mennesker, som mødes og planlægger deres SoMe-opslag de næste 14 dage. Så der blev jo brugt forholdsvis mange ressourcer på det. Så den der udadvendte kommunikation, den er rigtig kommet ind" (Interview nr 6).

En anden informant fortæller hvordan arbejdet med de sociale medier for ti år siden var en opgave, som man overlod til studentermedhjælperen, hvorimod det i dag er professionelle, der samtidig har fået en central position i organisationen. Arbejdsfunktionen er fra at have være en smule ekskluderet nu blevet inkluderet i organisationen, med en særlig position til følge.

Den digitale infrastruktur og den menneskelige indgriben har i det beskrevne samspil forskellige former for agens, der får betydning for den materialisering af folkebiblioteket, som kommer til at finde sted. Nye forskelle produceres i materialiseringsprocessen og det har konsekvenser for hvilket bibliotek, der skabes. Når det gælder indkøb og samlingens indhold, så skaber udlånsstatistikens og IMS-algoritmens styring en central forskel mellem udlånte materialer og de ikke-udlånte. Når det gælder materialetyper, så etablerer synliggørelseskravet sammen med udlånsstatistikken, og budgettet, en forskel mellem digitale og fysiske materialer, og de samme aktører skaber endvidere en forskel i form af en ulighed mellem borgere fra forskellige kommuner. Endelig har understregningen af efterspørgsels betydning ikke kun skabt en inklusion, men også tilkendt de, der har SoMe-opgaver, en central position i organisationen med evt. andre funktioners mindskede betydning til følge.

Konklusion

Analysen af de to temaer og de professionelle fortællinger om deres arbejdsopgaver og daglige praksis har vist, at danske folkebibliotekers digitale infrastruktur og dens afledte praksisser i form af udlån, adgang, m.m. ikke kan adskilles fra arbejdet med institutionens kulturelle aktiviteter. Det nymaterialistiske perspektiv har synliggjort nogle sammenvævninger mellem de to sider – her beskrevet som henholdsvis en teknologisk og kulturel dimension -, der kommer til udtryk i de udvalgte beretninger om den daglige varetagelse af arbejdsopgaverne. Fortællingerne om etablerede professionelle praksisser har på den måde kunnet anvendes til en analyse af mulige sammenvævninger mellem på den ene side den digitale infrastruktur og på den anden side de kulturelle aktiviteter.

Analysen viser, at i temaet om 'Kulturelle arrangementer, bogudstillinger og udlånsvagter' eksisterer den digitale infrastruktur som en passiv informationsressource, der grundet besparelser og nødvendigheden af institutionens synlighed over for politikerne bliver skubbet lidt i baggrunden. I analysens andet tema, 'Udlånsstatistik og materialeindkøb', bliver det derimod tydeligt, at den digitale infrastruktur ikke længere er passiv, men derimod særdeles styrende for praksisser som indkøb, materialefordeling, materialepleje, m.m. og dermed også styrende for biblioteksrummet som sådan. Dette temas praksisser foregår dog bag kulisserne i forhold til det første temas praksisser. Der er her tale om arbejdsopgaver, som de pågældende informanter varetager som en del af bibliotekets interne organisering til forskel fra det første temas arbejdsopgaver, hvor de professionelle har mere fokus på synliggørelse og mødet med brugerne. Omverdenen ser derfor ikke det andet temas praksisser i mødet med biblioteket. Det kan derfor være billedet af den passive informationsressource, der toner frem i omverdenens synsfelt med den konsekvens, at sammenvævningerne i høj grad forbliver usynlige. Disse praksissers betydning for hvordan biblioteksrummet kommer til at se ud, viser dog temaernes indbyrdes sammenhæng. Det er ikke lige meget for biblioteksrummet, at f.eks. udlånsstatistikken og IMS algoritmen er centrale komponenter i kontrollen med materialeerhvervelsen.

Endelig antyder analysen også, at de kulturelle aktiviteter ikke nødvendigvis i dag eksisterer som en 'modreaktion' til bibliotekets digitalisering (jævnfør Grøn, 2010; 2014), men derimod som et indslag, der skal tiltrække omverdenens opmærksomhed, og som samtidig hele tiden er underlagt budgettets rammer. Dette modbeviser dog ikke den antagelse, at digitaliseringen har frembragt et behov for et fysiske mødested for borgerne (Aaby, 2005; Aaby & Audunson, 2012; Johnston, 2022). Nogle af informanterne reflekterer over den digitale infrastrukturens form og foreslår i den forbindelse, at den skal have et mere menneskeligt ansigt og at de professionelle derved kan fremtræde tydeligere på platformene. I fortællingerne er der på den måde anslag til forhandlinger om nye typer af sammenvævninger.

Analysen af de to temaer illustrerer, hvordan udvalgte professionelle praksisser er blevet forhandlet mellem forskellige aktører og herigennem blevet ændret gennem årene med visse implikationer til følge. Forskelle mellem synliggørende og ikke-synliggørende aktiviteter, mellem udlånte og ikke-udlånte materialer, ulige udlånsvilkår mellem kommuner samt nye positioneringer i bibliotekets organisation bliver tydelige i denne analyse. Brugen af en materiel-diskursiv analyse har dermed bidraget til at åbne op for, hvordan et fokus på sammenvævningerne kan vise materialiseringsprocessers implikationer for folkebiblioteket som institution. Den digitale infrastrukturens fremtræden i form af en passiv informationsressource i visse af de beskrevne praksisser er et resultat af analysen, som en kulturpolitik bør tage et ansvar for. Resultatet antyder, at ændringer af teknologiens form med indførelsen af f.eks. et mere menneskeligt ansigt, som det blev foreslået ovenfor, kunne skabe en anden materialisering af folkebiblioteket. En anden materialisering skal dog gerne være kendetegnet ved, at forbundetheden mellem de to temaers praksisser på forhånd er blevet debatteret og at bevidste valg om den videre materialiseringsproces bliver truffet. Et nymaterielt blik på sammenvævningerne mellem teknologi og kultur er derfor et vigtigt udgangspunkt for det fremtidige udviklingsarbejde i folkebiblioteket.

Referencer

Aabø, S. (2005). The role and the value of public libraries in the age of digital technologies. *Journal of Librarianship and Information Science*, 37(4), 205-211. <https://doi.org/10.1177/0961000605057855>

Aabø, S & Audunson, R. (2012). Use of library space and the library as place. *Library and Information Science Research*, 34, 138-149. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2011.06.002>

Adrian, S.W. (2014). Naturligvis? Når lys, hunde og kønsceller sætter naturen til forhandling på fertilitetsklinikken. *Kulturstudier*, 5(1), 103-127. <https://doi.org/10.7146/ks.v5i1.18618>

Adrian, S.W. (2016). Nymaterielle teorier: Karen Barad. I: Schiermer, B. (red), *Kulturteori og kultursociologi*. Hans Reitzels Forlag.

Audunson, R.; Hobohm, H.-C. & Tóth, M. (2020). LAM professionals and the Public Sphere. How do librarians, archivists and museum professionals conceive the respective roles of their institutions in the public sphere? In: Audunson, R.; Andresen, H.; Fagerlid, C.; Henningsen, E.; Hobohm, H.-C.; Jochumsen, H.; Larsen, H. & Vold, T. (Eds.), *Libraries, archives and museums as democratic spaces in a digital age*. Walter De Gruyter: Open Access E-Books.

Audunson, R.; Aabø, S.; Blomgren, R.; Evjen, S.; Jochumsen, H.; Larsen, H.; Rasmussen, C. H.; Vårheim, A.; Johnston, J. & Koizumi, M. (2019). Public libraries as an infrastructure for a sustainable public sphere. A comprehensive review of research. *Journal of Documentation*, 75(4), 773-790. <https://doi.org/10.1108/JD-10-2018-0157>

Schreiber og Moring: *Det performative samspil mellem digital infrastruktur og kulturelle aktiviteter...*

Barad, K. (1998). Getting real: Technoscientific practices and the materialization of reality. *Differences: A Journal of Feminist Cultural Studies*, 10(2), 87-128.
<https://doi.org/10.1515/9780822388128-007>

Barad, K. (2003). Performativity: toward an understanding of how matter comes to matter. *Signs*, 28(3), 801-831. <https://doi.org/10.1086/345321>

Barad, K. (2007). *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Durham, NC: Duke University Press.

Barad, K. (2014). Diffracting diffraction: Cutting together - apart. *Parallax*, 20(3), 168-187.
<https://doi.org/10.1080/13534645.2014.927623>

Betænkning om bibliotekerne i informationssamfundet (1997). Udvalget om Bibliotekerne i informationssamfundet. UBIS. København: Kulturministeriet. Betænkning nr. 1347.

Biblioteksloven (2000). *Lov om biblioteksvirksomhed*. <https://danskelove.dk/biblioteksloven>

Bille, M. & Sørensen, T.F. (2018). *Materialitet: en indføring i kultur, identitet og teknologi*. Samfundslitteratur.

Boudreau, M-C.; Serrano, C. & Larson, K. (2014). IT-driven identity work: Creating a group identity in a digital environment. *Information and Organization*, 24, 1-24.
<https://doi.org/10.1016/j.infoandorg.2013.11.001>

Buschman, J. (2003). *Dismantling the Public Sphere: Situating and Sustaining Librarianship in the Age of the New Public Philosophy*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

Carlsson, H. (2015). Researching public libraries and the social web, 2006-2012. *Journal of Documentation*, 71(4), 632-649. <https://doi.org/10.1108/JD-03-2014-0046>

Colbjørnsen, T.; Brenna, B., & Edquist, E. (2023). Curating collections in LAMs. In: Rasmussen, C.H.; Rydbeck, K.; & Larsen, H. (Eds.), *Libraries, archives, and museums in transition. Changes, challenges, and convergence in a Scandinavian perspective*. Routledge, Taylor and Francis Group, s.87-99.

Coleman, C.N. (2020). Managing bias when library collections become data. *International Journal of Librarianship*, 5(1), 8-19. <https://doi.org/10.23974/ijol.2020.vol5.1.162>

Czarniawska, B. (2020). Narratologi og feltstudier. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, I. (red.), *Kvalitative metoder: en grundbog*. 3.udgave, Hans Reitzels, Forlag, kap.14, s.347-375.

Danmarks Statistik (2023). Hver fjerde lånte fra biblioteket i 2022. Danmarks Statistik, 23.3.2023, <https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/hver-fjerde-lante-fra-biblioteket-i-2022?publisherId=3274962&releaseId=13674729> (tilgængelig 12.09.23).

Digitaliseringsstyrelsen (2002). *På vej mod den digitale forvaltning – vision og strategi for den offentlige sektor*. København: Digitaliseringsstyrelsen.

Folkebibliotekerne i vidensamfundet (2010). Rapport fra Udvalget om folkebibliotekerne i vidensamfundet. København: Styrelsen for Bibliotek og Medier.

Grøn, R. (2010). *Oplevelsens rammer. Former og rationaler i den aktuelle formidling af skønlitteratur for voksne på danske folkebiblioteker*. PhD-afhandling. København: Det Informationsvidenskabelige akademi.

Grøn, R. (2014). Folkebiblioteket som oplevelsessted – Hjørring Bibliotek. I: Jantzen, C. (red.) *Oplevelsesstedet. Tekstanalytiske tilgange til oplevelsesdesigns*. MÆRKK – Æstetik og kommunikation, nr.03. Systime, kap.9, s.201-218.

Grøn, R. & Balling, G. (2016). Kampen om eReolen: Biblioteker, bogmarked og framing af det litterære kredsløb. *Nordisk Tidsskrift for Informationsvidenskab og Kulturformidling*, 5(3), 53-68. <https://doi.org/10.7146/ntik.v5i3.25789>

Hanell, F. & Ahlryd, S. (2023). Information work of hospital librarians: Making the invisible visible. *Journal of Librarianship and Information Science*, 55(1), 70-83. <https://doi.org/10.1177/09610006211063202>

Hansson, J. (2010). *Libraries and Identity: The Role of Institutional Self-Image and Identity in the Emergence of New Types of Libraries*. Oxford: Chandos.

Hylland, O.M.; Kann-Rasmussen, N.; & Vårheim, A. (2023). LAMs as objects of knowledge and cultural policy. In: Rasmussen, C.H.; Rydbeck, K.; & Larsen, H. (eds.), *Libraries, archives, and museums in transition. Changes, challenges, and convergence in a Scandinavian perspective*. Routledge, Taylor and Francis Group, s.57-70.

Huvila, I.; Holmberg, K.; Kronqvist-Berg, M.; Nivakoski, O. & Widén, G. (2013). What is librarian 2.0 – New competencies or interactive relations? A library professional viewpoint. *Journal of Librarianship and Information Science*, 45(3), 198-205. <https://doi.org/10.1177/0961000613477122>

Johnston, J.; Pálsdóttir, Á.; Mierzecka, A.; Audunson, R.A.; Hobohm, H.-C.; Rydbeck, K.; Tóth, M.; Rasmussen, C.H.; Jochumsen, H.; Khosrowjerdi, M. & Evjen, S. (2022). Public librarians' perception of their professional role and the library's role in supporting the public sphere: a multi-country comparison. *Journal of Documentation*, 78(5), 1109-1130. <https://doi.org/10.1108/JD-09-2021-0178>

Jochumsen, H. (2016). Biblioteksmodeller til tiden. Dorte Skot-hansen og biblioteksudviklingen. *Nordisk Tidsskrift for Informationsvidenskab og Kulturformidling*, 5(2), 45-50. <https://doi.org/10.7146/ntik.v5i2.25864>

Jochumsen, H. (2017). Biblioteket gennem 100 år – indhold, rammer og relationer. I: Laskie, C. (red), *Biblioteksdidaktik*. Hans Reitzels Forlag, s.17-48.

Juelskjær, M. (2011). Kvantefysiske subjekter. Ny-materialisme og studier af subjektivering i tid og rum. *Nordiske Udkast*, 38(1-2), 58-71. <https://doi.org/10.7146/nu.v38i1.133858>

Juelskjær, M. (2019). *At tænke med agential realisme*. Nyt fra samfundsvidenskaberne. Samfundslitteratur.

Kann-Christensen, N. & Balling, G. (2011). Literature promotion in public libraries – between policy, profession and public management. *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift*, 14(1-2), 100-119. <https://doi.org/10.18261/ISSN2000-8325-2011-01-02-0>

Liljegren, L. (2022). Easier material management – at what cost? Librarians meet IMMS. *Nordic Journal of Library and Information Studies*, 3(2), 33-53. <https://doi.org/10.7146/njlis.v3i2.128547>

Lykke, N. (2019). Ny feminisme II: Intersektionalitet, materialitet og kritikken af tokønssystemet. I: Eriksson, B. & Schiermer, B. (red) *Ny kulturteori*. Hans Reitzels Forlag, s.549-578.

Mathiasson, M. H. (2020). From means to an end to ends in themselves: an empirical study of the development of public library programmes in Denmark between 1960 and 2020. *Nordic Journal of Library and Information Studies*. 1(2), 34-52. <https://doi.org/10.7146/njlis.v1i2.121806>

Nyhlén, S. & Gidlund, K.L. (2019). Lost in translation – How policy enactment get stuck in the digital fix. *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift*, 22(2), 295-311. <https://doi.org/10.18261/issn.2000-8325/-2019-02-06>

Orlikowski, W. J. (2007). Sociomaterial practices: Exploring technology at work. *Organization Studies*, 28, 1435-48. <https://doi.org/10.1177/0170840607081138>

Orlikowski, W. J. (2010). The sociomateriality of organisational life: considering technology in management research. *Cambridge Journal of Economics*, 34, 125-141. <https://doi.org/10.1093/cje/bep058>

Orlikowski, W. J. & Scott, S. V. (2015). Exploring material-discursive practices. *Journal of Management Studies*, 52(5), 697-705. <https://doi.org/10.1111/joms.12114>

Ormes, S. (1998). Internet services in Danish public libraries. *Journal of Librarianship and Information Science*, 30(2), 123-132. <https://doi.org/10.1177/096100069803000204>

Plesner, U. & Husted, E. (2020). *Digital organizing. Revisiting themes in organization studies*. Macmillan International Higher Education. Red Globe Press.

Rasmussen, C. H., Jochumsen, H., Audunson, R., Aabø, S., Blomgren, R., Ejven, S., Jahnsen, H., Larsen, H., Ødemark, I. L., Johnston, J., & Koizumi, M. (2019). Public libraries as an infrastructure for a sustainable public sphere: A comprehensive review of research. *Journal of Documentation*, 75(4), 773-790. <https://doi.org/10.1108/JD-10-2018-0157>

Robinson, C. K. (2009). Library Space in the Digital Age: The Pressure Is On. *Bottom Line: Managing Library Finances*, 22(1), 5–8. <https://doi.org/10.1108/08880450910955369>

Ross, L. & Sennyey, P. (2008). The Library Is Dead, Long Live the Library! The Practice of Academic Librarianship and the Digital Revolution. *Journal of Academic Librarianship*, 34(2), 145–52. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2007.12.006>

Roued-Cunliffe, H., Valtysson, B., & Colbjørnsen, T. (2023). Digital communication in LAMs. In: Rasmussen, C.H.; Rydbeck, K.; & Larsen, H. (Eds.), *Libraries, archives, and museums in transition. Changes, challenges, and convergence in a Scandinavian perspective*. Routledge, Taylor and Francis Group, s.130-143.

Schreiber og Moring: *Det performative samspil mellem digital infrastruktur og kulturelle aktiviteter...*

Sauzet, S. (2015). *Versioner. Difffraktive analyser af tværprofessionalismens tilblivelse som fænomen i professionshøjskolen*. PhD-afhandling, Aarhus Universitet, Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU).

Schiermer, B. (2019). Ny materialisme. I: Eriksson, B. & Schiermer, B. (red), *Ny kulturteori*. Hans Reitzels Forlag, 663-698.

Skot-Hansen, D.; Rasmussen, C.H. & Jochumsen, H. (2013). The role of public library in culture-led urban regeneration. *New Library World*, 114(1-2), 7-19.
<https://doi.org/10.1108/03074801311291929>

Skøtt, B. (2021). Democracy, digitisation and public libraries. *Digital Library Perspectives*, 37(3), 305-323. <https://doi.org/10.1108/DLP-11-2020-0118>

Skøtt, B. (2022). Digital dissemination skills in public libraries. *Digital Library Perspectives*, 38(3), 301-317. <https://doi.org/10.1108/DLP-03-2021-0018>

Söderholm, J. & Nolin, J. (2015). Collections redux: The public library as a place of community borrowing. *The Library Quarterly*, 85(3), 244-260.

Sørensen, A.S.; Høystad, O.M.; Bjurstöm, E. & Vike, H. (2010). *Nye kulturstudier: teorier og temaer*. Tiderne Skifter.

Thorhauge, J. (2016). Omkring modelprogrammets tilblivelse og funktion. *Nordisk Tidsskrift for Informationsvidenskab og Kulturformidling*, 5(2), 25-30. <https://doi.org/10.7146/ntik.v5i2.25860>

Thorhauge, J. & Andresen, L. (2023). Biblioteksstyrelsen og det digitale paradigmeskift 1997-2011. Dansk Bibliotekshistorisk Selskab. *Bibliotekshistorie*, 15, 80-110.

Wandi, C. (2019). Change management in public libraries: Seven recommendations from Copenhagen libraries. *Journal of Library Administration*, 59(8), 915-926.
<https://doi.org/10.1080/01930826.2019.1661746>